

PAINOSTUSRYHMÄT BRITANNIAN KAKSIPUOLUEJÄRJESTELMÄSSÄ

Erkki Teikari

Poliittisen puolueet eivät ole ainoita ryhmiä, jotka kilpailevat nykyaikaisessa kansanvaltaisessa valtioelämässä poliittisesta vaikutusvallasta. Niiden rinnalla toimii suuri joukko muita, kansalaisten vapaaehtoisen yhdistystoiminnan yhteiskunnallisen elämän eri aloille synnyttämiä ja pohjimmiltaan epäpoliittisia yhteenliittymiä, joiden pääasiallisena tai varsinaisena tarkoituksena ei ole poliittisen toiminnan harjoittaminen.¹ Näitä yhteisöjä kuvataan anglosaksisessa kirjallisuudessa käsitteillä »eturyhmä» (interest group) ja »painostusryhmä» (pressure group). Termi »pressure group» keksittiin Amerikan Yhdysvalloissa, ja sitä käytti ensi kerran Peter O d e g a r d kirjassa »Pressure Politics» vuonna 1923.²

Puolueiden ja erilaisten järjestöjen välillä vallitsee se olennainen ero, että edelliset pyrkivät osallistumaan välittömästi julkisen vallan käyttöön ja poliittiseen päätöksentekoon nimeämällä omia ehdokkaita julkisiin virkoihin ja toimiin, kun taas jälkimmäiset yrittävät tavallisesti välillisin keinoin harjoittamalla painostusta valtion toimielimiä ja puolueita kohtaan vaikuttaa siihen, miten valtaa käytetään. Vaikka nämä järjestöt eivät itse pyrikään suoranaisesti hallitsemaan maata omien edustajiensa välityksellä, ne eivät voi olla välinpitämättömiä myöskään siitä, ketkä sitä hallitsevat. Täten ne siis haluavat vaikuttaa puolueiden piirissä toisaalta niin, että niille mieluisia henkilöitä valitaan julkisen vallan virallisiksi edustajiksi, toisaalta ja edelliseen liittyen siten, että näiden päätökset tulevat edistämään niiden tarkoituksien saavuttamista. Poliittista painostusta harjoittavat ryhmät pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan vaikuttamaan julkisen vallan käyttöön, mutta niitä ei voida samalla tavalla kuin puolueita saattaa vastuullisiksi tehdyistä päätöksistä. Tämä on hyvin perustava tosiasia luonnehdittaessa niiden asemaa poliittisessa järjestelmässä.³

Painostusryhmät ja puolueet vaikuttavat toisiinsa, mutta painostusryhmiä vanhempina puolueet olivat jo ottaneet niille kuuluvat tehtävänsä ja asemansa ennen kuin painostusryhmistä tuli yhteiskunnallisia vaikuttajia. Yksi merkittävimmistä anglo-amerikkalaisista painostusryhmäkäsitteistä onkin se, että painostusryhmät voidaan erottaa poliittisista puolueista.

Kirjoittaja on suorittanut yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon 1964 ja toimii lehdistö- ja tiedotusopin assistenttina Tampereen Yliopistossa.

Poliittisessa järjestelmässä, jossa on vain kaksi tai kolme pääpuoluetta, nämä asettavat ehdokkaita, mutta eivät painostusryhmät. Pääpuolueet yrittävät saavuttaa asioiden yleisen johdon, kun taas painostusryhmät yrittävät vaikuttaa määrätyn politiikan päätöksiin ja täytäntöönpanoon. Pikupolueet ovat puolueita vain ensinmainitussa mielessä, mutta eivät toisessa: ne asettavat ehdokkaita, mutta niillä ei ole mitään mahdollisuuksia saavuttaa hallituksen valvontaa. Niitä saatetaan pitää painostusryhminä, joiden päämäärät voidaan saavuttaa joko siten, että ne itse liittoutuvat johonkin pääpuolueeseen, tai siten, että ne juonitteluilla saavat nämä toisiaan vastaan.

Mitä kauemmaksi puoluejärjestelmä etäänny kaksipuoluejärjestelmästä sitä vaikeampi on pitää selvillä puolueiden ja painostusryhmien eroa. Monipuoluejärjestelmissä monenlaatuiset järjestäytyneet ryhmät asettavat ehdokkaita, ja millään organisaatiolla ei ole mahdollisuutta saada koko hallitusvaltaa itselleen. Tätä seikkaa ei ole tarvis yksityiskohtaisesti pohtia, mutta on pidettävä mielessä, että sellaiset merkit kuin »puolueet ovat vastuuntuntoisempia kuin painostusryhmät» ja »puolueet edustavat yhteisiä etuja ja painostusryhmät erikoisetuja», jotka ovat usein esillä keskusteltaessa painostusryhmien roolista, sisältyvät määrätynlaisiin puoluejärjestelmiin. Tässä suhteessa brittiläiset ja amerikkalaiset käsitykset painostusryhmistä ovat miltei yhtäläiset, vaikka ne useissa muissa suhteissa eroavat toisistaan huomattavasti.

»Englannin kansa on vapaa vain parlamentinjäsenten vaalien aikana», sanoi R o u s s e a u, »mutta vaalien välillä se on orjuutettu.» Mutta Rousseau ei ollut kuullutkaan painostusryhmistä. Englannin kansa on nykyään vaalien välillä vapaa siinä suhteessa, että se käyttää poliittista valtaa toisin keinoin kuin Rousseau'n aikana, jotka nykyajan demokratia tekee mahdolliseksi. Tänä byrokraattisuuden aikakautena yksilön on vaikutettava yhä enemmän ei vain äänensä avulla parlamenttivaaleissa, vaan erilaisten ryhmäjäsenyyksiensä avulla. Totalitaariset hallitukset pyrkivät hävittämään juuri yhdistymisvapauden paljon perusteellisemmin kuin yksilön oikeudet.

Painostusryhmät ovat löytäneet ilmeisen toimintakenttänsä sisäpolitiikan alueelta ja paikallishallinnon tasolta enemmän kuin keskushallinnosta. Useimpia poliittisia puolueita voitaisiin tosiasiallisesti kuvata kollektiivisina eturyhminä, jotka ovat tekemisissä pääasiassa sisäpoliittisten asioiden kanssa ja ottavat osaa vain epäsuorasti ja usein haluttomasti kyseisen maan ulkopolitiikkaan. Historiallisesti Englannin työväenpuolue syntyi ammattiliittojen halusta varmistaa erillinen parlamentaarinen edustus, ja voidaan epäillä, että puolue omaksui vain tilapäisesti jotensakin maltilliset sosialistiset oppinsa ja »sosialistisen» ulkopolitiikan. Ulkopoliittisilla asioilla on paljon vähemmän painoa suureen enemmistöön kuuluvien mielissä kuin sisäpolitiikalla. Ulkopoliittiset asiat ovat liian monimutkaisia ja kaukaisia sekä

liittyvät yhä aristokratian ja asiantuntijoiden yksinomaisuustraditioon. Yleensä vain ne aiheet kiinnostavat yleistä mielipidettä, joilla on yksinkertaistettava tunnemerkitys.⁴

Britannian painostusryhmät ovat lukuisia, massiivisia, hyvin organisoituja ja tehokkaita. Painostusryhmien vaikutusta ei kuitenkaan voida valaista, ellei oteta huomioon olosuhteita, joissa ne toimivat. Esim. Amerikan painostuspolitiikasta Britannian vastaava toiminta eroaa mm. brittiläisen puoluekurin ja keskitetyn kabinetihallituksen vuoksi.

Kulttuuritekijöillä ja tietyillä poliittisen järjestelmän mekanismeilla, kuten kaksipuoluejärjestelmässä tapahtuvalla äänistä kilpailemisella, on keskinäisiä yhteyksiä. Tästä keskinäisestä vuorovaikutuksesta löydetään tärkeitä johtolankoja brittiläisen painostuspolitiikan kaavan ymmärtämiseksi. Toisaalta painostusryhmillä on tärkeä roolinsa politiikan kehittämisessä, toisaalta niitä ei kuitenkaan voida ymmärtää, ellei tarkastella muuttuvaa poliittista rakennetta, jossa ne toimivat. Painostusryhmäpolitiikan tutkija Samuel B e e r voikin huomauttaa, että painostusryhmät ovat Britanniassa saavuttaneet politiikan piirissä vahvemman aseman kuin Yhdysvalloissa.⁵

Painostusryhmätutkimus Britanniassa

Britannian poliittisten puolueiden tutkiminen laiminlyötiin viime vuosikymmenelle asti siitä huolimatta, että puolueorganisaatio on pitkälle kehitetty. Tämän suuren puutteen ovat asteittain poistaneet sellaiset kirjat kuin R. T. M c K e n z i e n »British Political Parties», mutta paljon tästäkin aiheesta on vielä tutkimatta. Painostusryhmien asema Britannian poliittisessä elämässä on vielä enemmän jätetty huomiotta. Kuitenkin tämä aihe on hyvin tärkeä. Jos halutaan ymmärtää niitä voimia, jotka vaikuttavat parlamenttiin, äänestäjiin, ministereihin, valtion virkamiehiin, poliittisiin puolueisiin ja lehdistöön, on välttämätöntä kiinnittää huomiota organisoitujen ryhmien valtavaan määrään. Nämä ovat olemassa kokonaan tai osittain painottaakseen vaatimuksiaan tai politiikkaansa julkisille auktoriteeteille, poliitikoille ja yleisölle.⁶

Niissä tutkimuksissa, jotka Britannian painostusorganisaatioista vihdoin tehtiin viime vuosikymmenen jälkimmäisellä puoliskolla ja tämän vuosikymmenen alussa, on kuitenkin eräitä laiminlyöntejä, joihin Morris D a v i s on kiinnittänyt huomiota. Tutkimusalue on Davisin mukaan rajattu siten, että sen ulkopuolelle on jätetty kaupalliset yhtiöt. Allen P o t t e r sanoo määritelmässään, että organisoidut ryhmät ovat ryhmittymiä, jotka on järjestetty suureksi osaksi poliittisia tarkoituspieriä varten hallituselinten ja puolueyhjmienn rinnalle ja joiden ulkopuolelle jäävät sellaiset organisaatiot

kuin kaupalliset korporaatiot, yhteiskunnalliset klubit, yliopistot ja uskonnolliset instituutit. Shellin, British Petroleumin, Unileverin ja Dunlopin kaltaiset korporaatiot, joilla on tärkeää vuorovaikutusta hallituksen kanssa ja jotka ovat yhteydessä politiikkaan, suljetaan pois määritelmästä, kun taas esimerkiksi Tomaatin- ja Kurkuntuottajien Yhdistys lasketaan siihen mukaan. S. E. F i n e r ja S. D. S t e w a r t, kaksi Britannian painostusryhmiä koskevien tutkimusten pääkirjoittajaa, ottavat saman työsuunnitelman kuin Potter. F i n e r on valinnut kaksi korporatiota erityistä huomiota varten ja nekin vain niiden massoihin suuntautuvan suhdetoiminnan ja ilmoituskampanjan vuoksi. Painostusryhmätutkimukset jättävät siten järjestelmällisesti ulkopuolelleen tärkeimmät ja voimakkaimmat organisoidun liike-elämän edustajat.

Kaksi operationaalista tekijää auttaa selittämään kaupallisten korporatioiden tutkimisen laiminlyönnin. Yhdistyksillä on nimittäin enemmän jatkuvia, muodollisia siteitä hallitukseen kuin yksityisillä yhtiöillä, ja ne mainitaan useammin hallituksen julkaisuissa. Näin ollen useat tiedemiehet pitävät parempana työskennellä virallisten lähteiden perusteella. Toiseksi esimerkiksi kaupalliset yhdistykset ovat poliittisessa toiminnassaan avoimempia kuin korporaatiot, jotka ovat varovaisia ja haluavat harvoin auttaa tutkijaa. Yhdistykset julkaisevat usein lehtiä ja raportteja, joissa ne kuvaavat poliittisia toimiaan tehden joskus suuremman jutun vaikutuksestaan, kuin olisi aiheellistakaan. Näin tutkija pääsee vähemmällä vaivalla keskittymällä pelkästään yhdistyksiin. Tutkimuksen helppous on myös syynä siihen, miksi tutkitut aiheet ovat olleet pelkästään sisäpoliittisia ja siviiliasioihin liittyviä.

Britannian painostusryhmätutkimus alkoi edistyä toisen maailmansodan jälkeen. Viime vuosikymmenellä oli hyväksyttynä käsityksenä, että Britannian painostusryhmillä on enintään vähäinen vaikutus Britannian politiikkaan. Sanottiin, että vastuu on niin raskas velvoite kabinetille, pääministerille ja tämän puoluetovereille ja vaalitapahtuma on tunnetusti niin yleiskansallinen asia, että erikoisetuja ajavat saavat tuntea nöyryytystä näiden toiminnan julkisen loiston edessä.

Tästä ensimmäisestä asteesta tutkimus eteni 1950-luvulla toiseen asteeseen, josta olivat esimerkkeinä Beerin ja McKenzien artikkelit. Britannian painostusryhmiä ei enää kuvattu heikkoina ja lyötyinä. Toisen asteen tutkimukset pyrkivät rajoittumaan ei-korporatiiviseen toimintaan, joka ei suoraan koske sotilaallisia tai kansainvälisiä ongelmia. Sisäpoliittisella siviili-alueella, joka jää jäljelle — tai oikeammin sen osassa eli ongelmissa, jotka eivät sisällä päätöksäjä — tutkijoiden yleistykset ja huomiot näyttävät kieltämättömiltä. Neuvottelu tuottaa ryhmälle tehokkaimman poliittisen toiminnan muodon; se on usein sekä läheistä että melkein jatkuvaa. Tämä toinen aste tuo esiin sekä käsitteellisiä että tunteellisia vaikeuksia. Se

käsittelee painostusryhmätoiminnan alalohkoa siten, että sen johtopäätökset näyttävät sopivilta vain, kun ongelmana ovat vähäiset myönnytykset. Se keskittyy aiheisiin, jotka näyttävät ikäviltä ja arkipäiväisiltä.

Nyt ollaan luultavasti astumassa brittiläisen painostusryhmätutkimuksen kolmanteen vaiheeseen, jonka edelläkävijänä voitaisiin pitää H. H. Wilsonin vuonna 1961 ilmestynyttä kirjaa »Pressure Group». Wilson ei keskity näpertelyyn, vaan tärkeään aiheeseen: pitäisikö joukkotiedotuksen mahtavimman metodin, television, olla kokonaan hallituksen omistuksessa ja valvonnassa, vai pitäisikö yksityisten kaupallisten piirien omistaa tiedonvälityksen tämän sektorin ja valvoa sitä.

Useimmat painostusryhmätutkimukset Britanniassa on kohdistettu tavalisiin, päivittäisiin ongelmiin. Wilson käsittelee »sysäystä». Tulevat brittiläiset tutkimukset lienevät taipuvaisia seuraamaan tätä linjaa, sillä »sysäykset», vaikka ovatkin suhteellisen harvinaisia, merkitsevät poliittisesti eniten.⁷

Painostusta harjoittavat yhteisöt

Britannian oikeusjärjestelmä tekee kaikenlaatuisten painostusryhmien muodostamisen äärimmäisen helpoksi ja yksinkertaiseksi. Suuri enemmistö niistä on vapaaehtoisia yhdistyksiä. Niillä ei ole mitään oikeudellista persoonallisuutta, ja ne pitävät omaisuudestaan huolta valtuutettujen tai johtokuntien avulla. Ne eivät ole juuri minkään lain tai hallituksen säädöksen alaisia, elleivät, ne kuulu ammattiliittolain piiriin, joka soveltuu yleensä vain sellaisiin ammattiliittoihin ja kaupallisiin järjestöihin, joiden toimintakenttä on elinkeinon rajoittamisen piirissä. Tämä on suuresti rohkaissut painostusryhmien lisääntymistä ja kasvua.⁸

Painostusryhmien luokitteluiseksi on tehty useita yrityksiä. Erään yksinkertaisen kolmijaon yhden luokan muodostavat yhteiskunnan eri lohkoja edustavat ryhmät (sectional groups). Näihin luetaan kaikki sellaiset ryhmät, joiden yhdistymisperusteena on jäsenten yhteinen taloudellinen etu tai ammatti. Niiden päätehtävänä on ajaa jäsentensä etuja. Ne näkevätkin paljon vaivaa yrittäessään vaikuttaa valittujen edustajien päätöksiin jossakin hallitusorganissa. Toisena luokkana ovat sellaiset ryhmät, jotka omistautuvat jonkin erityisen aatteen edistämiseen (promotional groups). Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi vankilauudistus, kuolemanrangaistuksen poistaminen, eläinten hyvinvoinnin puolustaminen jne. Nämä kaksi ensimmäistä kategoriala sisältävät melkein kaikki ryhmät, joilla on poliittista merkitystä painostusjärjestelmässä.

Mutta voidaan vielä määrätä kolmaskin luokka: kaikki muut ryhmät, jotka eivät kuulu kahteen ensimmäiseen luokkaan. Tämä saattaa tuntua

oudolta luokitukselta, mutta on melko varmaa, että jokainen ryhmä yhteiskunnassa, kuinka epäpoliittinen se lieneekin, yrittää satunnaisesti tietyissä tilanteissa vaikuttaa julkiseen politiikkaan. Esimerkiksi jokin vaeltajien yhdistys »herää poliittisesti eloon» silloin, kun parlamentissa käsitellään kansallisia puistoja koskevaa lakiehdotusta. Filatelistien yhdistys voi ottaa yhteyttä hallitukseen, kun on kysymyksessä postimerkkien liikkeelle laskeminen.

David Truman ja eräät muut tutkijat ovat määränneet kategorian, jota he pitävät melko tärkeänä: potentiaaliset eturyhmät. Esimerkkinä siitä, mitä tällä tarkoitetaan, on ihmisluokka, joka on melkein organisoimaton, mutta joka vakavasti omistautuu niiden »pelin sääntöjen» ylläpitämiseen, joilla poliittinen demokratia turvataan. Kun painostusryhmät ja poliittiset puolueet vakavasti rikkovat näitä (suurelta osalta kirjoittamattomia) sääntöjä, silloin tällainen potentiaalinen eturyhmä todennäköisesti astuu esiin. Ensimmäiset merkit siitä saattaisivat esiintyä The Times'ille lähetettyjen kirjeiden muodossa. Myöhemmin, jos tilanne katsotaan tarpeeksi vakavaksi, saattaa syntyä tilapäisiä organisaatioitakin.⁹

Niiden organisaatioiden määrä, jotka yrittävät vaikuttaa julkiseen toimintaan Britanniassa, on valtava. Etupoliittisten eli jäsentensä etuja ajavien ryhmien tärkeää joukkoa voidaan jaotella edelleen ja nimetä samalla eräitä voimakkaimpia yksityisiä järjestöjä. Liike-elämän yleisistä liitoista suurin, rikkain ja voimakkain on Britannian Teollisuuksien Federaatio, jonka jäseninä on yli 7 000 liikeyritystä ja 300 kaupallista yhdistystä. Liikealalta voidaan vielä mainita lähinnä tärkeimpinä Tehtailijoiden Kansallinen Liitto, Britannian Kauppakamarien Liitto ja Kansallinen Kauppakamari. Maanviljelijäin etujen voimakkain ajaja on Kansallinen Maanviljelijäin Liitto, joka on aina yrittänyt korvata jäsentensä vähälukuisuudesta koituvan heikkouden organisatorisella vahvuudella.

Työväestön kiistämätön edustaja on Ammattiliittokongressi, joka on Britannian ammattiliittojen kärkiorganisaatio. Siihen kuuluu lähes 200 liiton välityksellä yli kahdeksan miljoonaa työntekijää. Kuitenkin yli puolet työväestöstä on ammattiliittojen ulkopuolella. Lisäksi huomattava osa sen jäsenistä äänestää vaaleissa konservatiiveja. Nämä seikat vähentävät kongressin arvoa työväenluokan edustajana. Se ei ole muodollisesti liittynyt työväenpuolueeseen, mutta jäsenliittojensa kautta, joista suurin osa on jäseninä työväenpuolueessa, myös kongressi on sen kanssa läheisissä suhteissa.

Sotaveteraanien ja eläkeläisten ryhmistä on todennäköisesti eniten huomiota kiinnitetty Britannian Legioonaan, joka on puolueeton massaorganisaatio. Se perustettiin vuonna 1921, ja sen jäsenmäärä saavutti huippunsa vuonna 1948, jolloin siihen kuului lähes miljoona jäsentä. Eläkeläisten tukena on lisäksi Vanhojen Eläkeläisten Yhdistysten Kansallinen

Federaatio ja Britannian Rautateiden Eläkeläisten Federaatio. Ammatinharjoittajien ryhmiin kuuluvat Britannian Lääkäriliitto, Asianajajien Yleinen Neuvosto ja Insinööriilta. Myös kuluttajilla ja veronmaksajilla on omia liittoja. Hallinnollisiksi ryhmiksi luetaan Kunnallisten Korporaatioiden Liitto ja Maistraattien Liitto.

Uskonnollisista ryhmistä on Ison-Britannian Katolinen Unioni innokas painostuksen harjoittaja etenkin sivistyselämän alalla. Roomalaiskatoliset käyttävät jatkuvaa lobby-toimintaa, joka on kauaskatseisempaa kuin muilla uskonnollisilla yhteisöillä. Näitä ovat esimerkiksi Vapaakirkon Liittoneuvosto ja Englannin Kirkko. Naisten etuja ajavat mm. Ison-Britannian Naisten Kansallinen Neuvosto ja Naisten Instituuttien Kansallinen Federaatio. Alueellisia järjestöjä voidaan perustaa esimerkiksi edistämään alueensa teollista kehitystä ja etnisiä ryhmiä taas puolustamaan Britannian vähemmistökansallisuuksien, kuten puolalaisten, etuja. Aatepoliittisia ryhmiä ovat esimerkiksi vuonna 1919 perustettu Taloudellinen Liiga, jonka päämääränä on »vapaan yrittämisen» säilyttäminen, Yhdistyneet Kansakunnat -Yhdistys, Eläinräökkäyksen Estämisyhdistys ja Lahjomisen Ehkäisemisliiga.¹⁰

Vaikka erilaatuisten painostusryhmien rintama onkin laaja, yhteiskuntaan kuitenkin jää osa, joka on joko huonosti organisoitu tai organisoimaton. Silloin on olemassa vaara, että tämä osa jätetään huomiotta tai voimakkaat eturyhmät polkevat sen jalkoihinsa. Mutta poliitikkojen ehdottomana huolena on katsoa, että nämä »pienet ihmiset» eivät ryhdy kapinomaan heidän politiikkaansa vastaan siinä määrin, että se saisi aikaan tappion vaaleissa. Tämä on turvana järjestäytymättömälle kansanosalle, sillä hallitukset pelkäävät ainakin yhtä paljon organisoimattomia kuluttajia kuin talouden suuria eturyhmiä.¹¹

Liittoutuminen vahvistaa ulospäin, mutta edellyttää sisäisiä kompromisseja. Kapea alueellinen erikoistuminen antaa selvän suunnan politiikalle, mutta tämä tapahtuu voiman menestyksen kustannuksella. Brittiläisessä painostuspolitiikassa nämä seikat on otettu huomioon. Brittiläistä järjestelmää ei ole pidettävä suurena joukkona erikoisryhmittymiä, vaan monimutkaisena, yhteenliittyneenä järjestöjen verkostona. Erikoisliitot liittyvät ns. kärkiliitoiksi eri tarkoituksia varten. Tällaisia ovat mm. Britannian Teollisuuksien Federaatio, Britannian Kauppakamarien Liitto ja Tehtailijoiden Kansallinen Liitto, joissa kaikissa jokin erikoisliitto voi olla jäsenenä. Nämä saattavat vielä perustaa yhteisen komitean jotain määrättyä päämäärää varten.¹²

Painostusryhmä ei voi olla välittämättä muiden ryhmien asenteista. Se on ryhmien maailmassa, jossa toiset voivat olla sille vihamielisiä toiset taas ystävällisiä. Kaikenlaisessa painostuspolitiikassa toisten ryhmien asenteet

ovat sille tärkeitä. Tärkein todiste ryhmän puolesta tai sitä vastaan onkin toisten ryhmien asenne. On ryhmiä, jotka muodostavat vihamielisiä pareja. Niiden tärkein tarkoitus on toisen ryhmän lyöminen. Ryhmien liitot ovat kuitenkin yleisempiä. Tämä on luonnollista, koska ryhmät jo itsessään ovat liittoutumia. Päämääränä on kansallinen järjestö yhteisten etujen ajami-
seksi.

On kuitenkin aloja, joilla näyttää syntyvän samoista jäsenistä ja kannattajista kilpailevia ryhmiä. Tällainen epäsopu ei lisää alan järjestöjen vaikutusta. Kilpailun vaara voidaan välttää esimerkiksi siten, että annetaan tärkeimmät tehtävät yhdelle alan järjestölle, kuten sotaveteraanit ovat tehneet. Voidaan myös perustaa yhdistysten yhteinen federaatio. Liittoutumistapoja onkin monia sisältäen erilaiset federaatiot, toimintakomiteat ja kongressit. Mikä tahansa onkin liittoutuman muoto, se edustaa etua tai aatetta, joka on liittoutuneille yhteinen.

Näiden painostusryhmien maailmassa ilmenevien pysyvien piirteiden ohella kehittyä uusia tilanteita, jotka tekevät välttämättömiksi uudet liitot tai tuovat esiin uusia vihollisia. Näissä tilanteissa pysyvät liitot ovat tärkeitä, ja ryhmän täytyy oppia käyttämään niitä, mutta sen tulee oppia tekemään myös uusia liittoja.¹³

Painostusryhmien vaikutuskanavat

Hallitus on tietoinen siitä, että painostusryhmillä ei ole esitettävänään vain mielipiteitä, vaan yksityiskohtaista tietoutta, jota hallitus tarvitsee. Informaation suunnasta eivät huolehdi vain painostusryhmät tarjoamalla omien etujensa mukaisesti tietoja, vaan hallitus pyytää niiltä informaatiota, jolloin se tavallaan tunnustaa niiden työn ja arvon. Se tarvitsee myös myötämielisyyttä valitsemalleen politiikalle, jolloin se neuvottelee ryhmien kanssa saadakseen selville niiden mielipiteet. Varsinkin vuonna 1950 pidettyjen vaalien jälkeen, jolloin hallitusten on täytynyt toimia »veitsenteräenemmistön» turvin, ne ovat kuluttaneet paljon aikaa varmistuakseen politiikkansa vahvuudesta. Lisäksi hallitus tarvitsee järjestöjen tukea varsinaiselle hallintotoiminnalleen.

Painostajat taas haluavat ministeriöiltä suunnilleen samanlaista »tukea», jota hallitus niiltä itseltään saa. Ministeriö on hyvä tietolähde, sillä se saa informaatiota muilta ministeriöiltä, järjestöiltä ja yksityisiltä kansalaisilta. Se tuntee nykyisen politiikan ja voi antaa arviointeja tulevastakin politiikasta. Lisäksi painostusryhmät tarvitsevat myötämielisyyttä eli laillisen vakuutuksen tehdä sellaisia toimia, joita ne haluavat tehdä. Ne toivovat myös, että niitä koskevat poliittiset päätökset toimeenpannaan järkevästi.¹⁴

Osallistuessaan neuvoa-antavien komiteoiden työskentelyyn painostusryhmät ovat saaneet aseman hallituksen muodollisessa rakenteessa. Komiteoiden avulla ryhmät pääsevät yhteyteen ministeriöiden kanssa, ja tämä merkitsee myös sitä, että ryhmiä pidetään oikeutettuina hallituksen neuvojina. Painostusryhmien ja hallinnon suhteet onkin Britanniassa tehty paljon muodollisemmiksi kuin esimerkiksi Amerikassa.

Neuvoa-antavien komiteoiden suuri joukko muodostaa siteen hallituksen ministeriöiden ja painostusryhmien tai ulkopuolisen asiantuntijamielipiteen välille. Komiteat ovat hallituksen tarkkailun alaisia, mutta samalla ne ovat suuresti riippumattomia päivittäisestä parlamentaarisesta ja poliittisesta valvonnasta. Muutamat niistä päättävät suurten rahasummien käytöstä vuosittain, ja niiden jäsenet omaavat melkoisen vallan. Toiminta komiteoissa tuottaa hyötyä, sillä vaikka neuvoa-antavilta komiteoilta sinänsä saattaa puuttua vaikutusvaltaa, ne auttavat hallitusta tekemään päätöksiä, ja julkaistujen raporttien ja lehdistön välityksellä ne vaikuttavat sekä parlamenttiin että yleiseen mielipiteeseen.¹⁵

Tämän institutionaalisen painostustoiminnan ohella esiintyy myös vähemmän virallista, mutta joskus melko säännöllistä ja muodollista painostusta, jota harjoitetaan sekä suoraan että epäsuorasti. Hallitus voi päättää ainakin politiikkansa päälinjoista ilman minkäänlaisia valmistavia keskusteluja ryhmien kanssa. Tehtyään päätöksensä hallitus kuitenkin tavallisesti neuvottelee asiasta kiinnostuneiden osapuolien kanssa ennen kuin tekee ehdotuksensa julkiseksi. Suunnitellessaan asetusten mukaisia hallintotoimia ministerit ovat usein sellaisten säädösten alaisia, jotka vaativat heitä neuvottelemaan kiinnostuneiden osapuolien edustajien kanssa. Yleisenä käytäntönä on tehdä niin joka tapauksessa.¹⁶

Ministerin omalla ammatilla saattaa olla merkitystä neuvottelujen onnistumiselle. Sellaiset ministerit, joiden toiminta kuuluu tiettyjen eturyhmien alaan, saavat näistä usein kunniavirkoja. Ministereiden henkilökohtaiset siteet ryhmiin ja heidän ystävyytensä ryhmien johtajien kanssa ovat tärkeitä varsinkin aatepoliittisille ryhmille. Järjestöillä saattaa olla »erikoisuhteita» ministeriöihin. Tällaisena voidaan pitää maanviljelijäin järjestön ja maatalousministeriön suhdetta, jotka pitävät joka vuosi neuvottelutilaisuuden maataloustuotteiden hinnoista ja niihin liittyvistä valtionavuista. Lääkäriliitolla ja terveysministeriöllä on samankaltaista yhteydenpitoa.

Suoraa kontaktia ministereihin ja ministeriöiden alempiin virkamiehiin pyritään saamaan lähetystöjen ja joskus jopa kulkueiden avulla, sekä kirjeillä, kirjelmillä ja puhelinkeskusteluilla. Aina painostusryhmät eivät luota omaan taitoonsa, vaan käyttävät suhdetoimintaliikkeidenkin apua. Epäsuorina hallituksen »painostusvälineinä» käytetään myös alahuoneen jäseniä. Nämä voivat ottaa asian esille jossakin »takapenkkiäisten» komiteassa tai ryhtyä itse välittäjiksi ja puhua suoraan ministereille. Yleisen

mielipiteen muokkaaminen, joukkokokoukset, massamielenosoitukset ja runsaiden allekirjoitusten koristamat anomukset ovat niinkään hallitukseen kohdistettuja painostusmenetelmiä.

Lakon käyttäminen voimakeinona on vähentynyt. Tämä johtuu enemmänkin muuttuneista asenteista kuin hallituksen vastatoimenpiteiden mahdollisuudesta. Parlamentaarinen demokratia hyväksytään hallitsemistavaksi, jolloin pakotteiden käyttö katsotaan ristiriitaiseksi sen periaatteille. Tämän ovat tunnustaneet sekä ammattiliittolaiset että muut. Tästä on johtunut mm. useimpien ammattiliittojohtajien haluttomuus yleislakkoihin. Olisi kuitenkin ehkä virhe olettaa että poliittisia lakkoja ei enää järjestettäisi Britanniassa.

Siellä missä voimakas, riippumaton ammattiyhdistysliike on olemassa, hallitus ei voi saada aikaan tehokasta lainsäädäntöä, joka tekisi lakoista laittomia, elleivät joko liitot suostu hyväksymään lainsäädäntöä tai hallitus erityisesti valmistaudu käyttämään voimakeinoja. Britannian oikeudellinen järjestelmä rakentuu sille olettamukselle, että lakeja rikkoo vain pieni osa väestöstä yksilönä toimien. Laissa ei ole mitään varokeinoja massojen organisoituja lainrikkomuksia vastaan. Niinpä kun vuosina 1915 ja 1944 oli laajoja laittomia lakkoja, hallitus ei voinut niille mitään. Jos se haluaisi tulevaisuudessa saada lakot laittomiksi, sen olisi perustettava voimalla tuettuja tuomioistuimia soveltamaan lainsäädäntöä käytäntöön. Toisin sanoen sen olisi toimittava poliisivaltion hallituksen tavoin.¹⁷

Painostuksen tarkoituksena on saada ministeriö tekemään jotakin, joka hyödyttää ryhmän edustaman yhteisön piiriä. Toisaalta hallituksen on usein taktillisesti tärkeää olla yhteydessä ongelmasta kiinnostuneiden asiantuntijoiden ja etujen edustajien kanssa voidakseen siten tehdä näitä sitovan »sopimuksen» tai voidakseen vierittää vastuun näiden harteille, jos suunnitelma epäonnistuu. Tätä tapahtuu useimmin politiikan »alemmilla» tasoilla, sillä esimerkiksi puolustuksen ja ulkopoliitiikan piirissä on asioita, joissa hallituksen on otettava itselleen täydellinen vastuu tai luovuttava vallasta. Toiminta organisoitujen ryhmien avulla on kuitenkin vallitsevana kaikissa hallituksen jokapäiväisissä asioissa ja värittää hyvin voimakkaasti brittiläistä käytäntöä.¹⁸

Nykyään saatetaan väittää, että mitään suurta vahinkoa ei kärsittäisi, vaikka parlamentista tulisi pelkkä muuntaja-asema kansan ja toimeenpanevan elimen välille. Tällöin parlamentinjäsen olisi vain kannattajiansa mielipiteiden tulkitsijana ja hallituksen päätösten selittäjänä. Hän ei luultavasti itse määrittäisi tehtävänsä tällä tavalla, mutta häneen kohdistuva painostus saa hänet käytännössä hyväksymään tämänlaatuisen tehtävän, mikäli hän aikoo pitää kiinni paikastaan. Painostus kohdistuu ensi sijassa kaikkiin parlamentinjäseniin, mutta kun lakiehdotus on mennyt pysyvään valiokuntaan, se kohdistuu tämän jäseniin.

Painostusryhmän luonteesta, sen vaatimuksista ja kustakin tilanteesta erikseen riippuu, mitä painostusmenetelmää käytetään. Tavallisesti suhteita parlamentinjäseniin pitävät ensiarvoisina sellaiset ryhmät, jotka eivät pääse neuvottelukosketukseen hallituksen kanssa. Suhteet parlamenttiin eivät yksinään voi taata menestystä, ja siksi parlamenttipainostus on tavallisesti vain osana koko painostustoiminnasta. Joillakin ryhmillä on niin vahva kannatus parlamentissa, että niiden kannanotot ovat vähintään keskusteltavia.¹⁹

Painostusryhmät sekaantuvat Britannian parlamenttivaaleihin lähinnä siksi, että saisivat itselleen edustuksen alahuoneeseen tai voisivat laajentaa edustajiensa valvontaa. Hyvin harvoin painostusryhmät nimeävät omia ehdokkaita, mutta sen sijaan taloudellista kannatusta annetaan ehdokkaille puolueiden välityksellä. Muutamat järjestöt yrittävät etukäteen »kiristää» ehdokkailta lupauksia siitä, mitä nämä tulisivat tekemään, jos tulisivat valituiksi. Parlamentissa määrättyt jäsenet toimivat säännöllisesti tiettyjen etujen puhemiehinä. Parlamentinjäsenet saattavat olla painostusryhmien omia virkailijoita tai kunniaavirkamiehiä taikka pelkästään jäseniä. Myös parlamentinjäsenen ammatilla ja hänen vaalipiirinsä elinkeinorakenteella on vaikutusta hänen kannanottoihinsa. Tietyistä asioista »kiinnostuneet» parlamentinjäsenet muodostavat epävirallisia ryhmiä, jotka saattavat ulottua yli puoluerajojen.

Painostuksessa käytetään palkattuja parlamenttiagenteja, suhdetointaliikkeitä, järjestön omia jäseniä »haastattelijoina» ja lähetystöissä, joukkokokouksia ja »kirjallisuutta», johon kuuluvat kirjeet, pamfletit, muistiot, kirjat, lehdet jne. Myös seuraelämä päivällisineen, tanssiaisineen ja vastaanottoineen on paljon käytetty painostuskeino.

Jos painostusrynnäkö järjestetään vaalipiiri-parlamenttijäsen -perustalle, se voi tuottaa tuloksia, sillä vaalipiiristä tulevan painostuksen parlamentinjäsen ottaa vakavasti. Suuren allekirjoitusten määrän »vahvistamia» anomuksia ja yleisen mielipiteen muokkaamista käytetään myös parlamentinjäsenen taivuttamiseen. Rahallista avustusta parlamentinjäsenelle maksetaan nimellisestä toimesta kuuluvana palkkana, ja varsinkin ammattiliittojen kohdalla tämä on melko yleistä.

Erilaisten organisaatioiden tällä painostustoiminnallaan parlamentinjäsenelle tuottama hyöty ilmenee lähinnä informaation muodossa, jonka välittäminen on sisältönä hyvin monissa painostusryhmien lähentymisyryyksissä. Tiedot uusilta aloilta ja vaalipiirien asioista ovat hänelle tarpeen parlamenttikeskusteluissa, sillä ilman niitä hän voisi joutua eristetyksi, koska muut lähteet ovat rajoitettuja. Parlamentinjäsen taas avustaa painostusryhmää käyttämällä hänelle arvonnän perusteella koituvaa yksityisen jäsenen aloiteoikeutta, jonka arvo kuitenkin useimmiten on vain propagandistinen. Lisäksi hän voi tehdä muutosehdotuksia hallituksen lakiesityksiin, ns. esityksiä, jol-

loin voidaan pyytää hallitukselta toimintaa, esittää kysymyksiä ministereille ja puhua keskustelujen aikana painostusryhmien puolesta.

Yleensä järjestöt katsovat, että niiden etujen edistäminen on »puolueista riippumatonta», »ulkopuolella puoluepolitiikan» tai »puolueristiriitojen yläpuolella». Suuri osa tästä epäpoliittisuuden korostamisesta johtuu halusta välttää erinäisten vaalilain säännösten rikkomista vaalikampanjan aikana. Tietenkin on myös sellaisia ryhmiä, jotka todella yrittävät pysytellä puoluepolitiikan ulkopuolella. Painostusryhmien ja puolueiden »massaorganisaatioiden» välinen kanssakäyminen jää melko vähäiseksi. Painostusryhmät saattavat kyllä jakaa julkaisujaan puoluetoimistoihin ja esittää mielipiteitään puoluekokouksissa. Sen sijaan puolueiden päämajat eli keskustuimistot ja parlamenttiryhvät ovat jatkuvan painostuksen kohteina.

Yhteydenpito parlamenttipolueisiin tapahtuu lähinnä näiden alakomiteoiden välityksellä, joiden kokouksiin painostusryhmät lähettävät edustajia ja lähetystöjä. Puoluekilpailun kaikki-tai-ei-mitään -luonne Britanniassa saattaa saada puoluejohtajat vastaanottavaisiksi painostusryhmien vaatimuksille, ja puoluekuria voidaan käyttää hillitsemään niitä aineksia, jotka ehkä vastustaisivat painostusryhmien ehdotuksia. Sen vuoksi myös yksityisen parlamentinjäsenen on vaikea ahdistaa omaa puoluettaan yrittäessään auttaa määrättyä painostusryhmää loukkaamatta tuota puoluekuria.

Alahuoneen puolueet eivät kuitenkaan ole »monoliitteja», ja onkin satunut, että takapenkkiin ryhmät ovat voineet vaikuttaa ratkaisevasti politiikkaan vastoin puoluejohtajien tahtoa.²⁰

Laajalle levinnyt pelko siitä, että puolueista on tullut vain painostusryhmien »meklareita», perustuu suuresti myös niihin vihamielisiin arvosteluihin, joita on annettu painostusryhmien toiminnasta. Tällaiset arvostelut estävät näiden ryhmien poliittisessa prosessissa saaman positiivisen ja oikeutetun tehtävän realistisen tarkastelun.²¹

Painostusryhmien toiminnan arviointi

Poliittisten puolueiden oleellisena tehtävänä on valita parlamenttiryhvät ja kannattaa niitä, jotka taas vuorostaan valitsevat puoluejohtajat ja mahdollisesti pääministerin. Parlamenttivaalit ovat melko »karkea» menetelmä, joka antaa yhdelle tai toiselle puolueelle enemmistön, ja vaalijärjestelmä on tähän tarkoitukseen käytettynä täynnä matemaattisia »vääryksiä». Tällaisen järjestelmän hyväksyminen on mahdollista vain, kun yleisesti ymmärretään painostusryhmien tehtävä näiden poikkeamien korjaamisessa. Täten painostusryhmät toimivat ikäänkuin sovittelijoina tai välittäjinä voimakkaan, hallituksen valvonnan saaneen poliittisen puolueen ja yksityisen teollisuuden, kaupan, erilaisten ammattialojen ja muiden yhteiskunnan sektorien välillä.

Olisi todennäköisesti syytä myöntää, että painostusryhmät ovat puolueita paljon tärkeämpi kommunikaatikanava siirtäessä poliittisia ideoita kansalaisilta heidän hallitsijoilleen. Kuvattaessa Britannian poliittista järjestelmää yleensä painostusryhmät eivät ole läheskään aina saaneet ansaitsemaansa huomiota, sillä sen sijaan että ne tuomittaisiin ilman muuta pahoiksi, ne päinvastoin ovat toivottavia. Ilman niitä hallitus ja parlamentti eivät nimittäin olisi tietoisia yleisön suurten sektorien tarpeista ja haluista, jotka koskevat määrättyjä päätöksiä. Tällöin ei myöskään yleisellä mielipiteellä, jos se erotetaan puolueiden mielipiteistä, olisi mitään sanottavaa hallitusprosessissa.

H. E c k s t e i n on maininnut, että pohjaltaan hallituskoneiston rakenteen, toimintojen ja asenteiden keskinäinen vaikutus ratkaisee painostusryhmäpolitiikan muodon eli sen, mitkä osallistumiskanavat valitaan tietyssä yhteiskunnassa. Nämä tekijät saattavat tietenkin vetää eri suuntiin. Tavalisesti ne eivät kuitenkaan tee niin pääasiassa sen vuoksi, että asenteet, jotka nojautuvat suoraan yhteiskunnan päätöksentekorakenteeseen (perustuslailliset myytit), ja asenteet, jotka nojautuvat siihen epäsuorasti (esimerkiksi asenteet, jotka ovat perustana hallitustoiminnalle), ovat taipuvaisia täydentämään toisiaan. Oma vaikutuksensa tähän on myös sillä, että hallituksen toiminta ja ei-»perustuslailliset» asenteet yleensä nojautuvat paljon päätöksentekorakenteeseen itseensä. Isossa-Britanniassa joka tapauksessa mainitut kolme tekijää vetävät samaan suuntaan: painostusryhmätoiminnan keskittämiseen ministeriöihin.²²

Keskiteyt puolueet ja kabinettihallitus muodostavat sen rungon, jossa painostusryhmät toimivat, ja tällainen rakenne on kyllä omiaan keskittämään painostuksen ministeritasolle, mutta se ei ratkaise sitä, pitäisikö tämän painostuksen keinon olla parlamentinjäsenen vai hallituksen virkamieheen vaikuttaminen. Tämä riippuu mm. pysyvien, byrokraattisten painostusorganisaatioiden syntyisestä ja parlamentinjäsenten sekä samalla parlamentin yhteiskunnallisen arvonannon laskemisesta, jota on tällä vuosisadalla tapahtunut. Tämänlaatuisten painostusryhmien syntyyn taas on vaikuttanut ainakin osittain politiikan alan laajentuminen ja vallan delemoiminen ministereille.²³

Painostusryhmien virkailijat ja johtajat tunnustavat neuvottelujen suuren arvon, mutta saattaa ilmetä myös sellaisia tilanteita, joissa neuvottelumenetelmä on vaihdettava toisiin painostuskeinoihin. Tällöin voidaan kamppailla aktiivisesti ja julkisesti jotain päätöstä vastaan ja näin yritetään saada hallitus muuttamaan mielensä. Yleensäkin neuvottelumenetelmän luonne jo aiheuttaa sen, että mikään ryhmä ei voi saada kaikkia vaatimuksiaan huomioon otetuiksi neuvottelemalla, sillä tämä keino aina edellyttää jonkinlaista kompromissia. Saatetaan myös joutua neuvottelemaan asioista, joita koskeva poliittinen päätös on jo tehty eikä tästä periaatepäätöksestä

itsestään puolueasenteen vuoksi enää neuvotella. Joidenkin järjestöjen suuri jäsenmäärä saattaa ehkä aiheuttaa sen, että jäsenistö vaatii niiltä voimatoimenpiteitä.

Painostusryhmien tehokkuuden arvioinnissa esiintyy tiettyjä vaikeuksia, sillä lienee melko hankalaa eritellä lainsäädännöstä se osa, johon painostusryhmillä on ollut vaikutusta, tai se, joka on syntynyt pelkästään hallituksen ja parlamentin yhteistyön tuloksena. On esitetty sellaisia arviointeja, joiden mukaan painostusryhmät Britanniassa ovat tehokkaampia kuin Amerikassa tai painostustoiminnan jälkiä näkyy jonkin hallituksen päätöksissä sisäpolitiikan kaikilla aloilla taikka ministeriöt ja poliittiset puolueet toimivat vain monien keskenään kilpailevien painostusryhmien välittäjinä ja sovittelijoina. Eräissä yhteyksissä on kiinnitetty huomiota myös niihin vaaroihin, joita voimakkaista painostusryhmistä saattaa koitua järjestäytymättömälle kansanosalle sekä siihen, että läheskään kaikki organisoidut painostusryhmät eivät vapaaehtoisesti anna täsmällisiä selostuksia tileistään. Painostusryhmien tehokkuus eri tilanteissa riippuu monista tekijöistä, kuten esimerkiksi ryhmän omasta voimakkuudesta ja hallituksen toiminnasta. Vaikka ryhmien vaikutus on viime vuosikymmeninä huomattavasti lisääntynyt, eivät suinkaan kaikki tutkijat pidä niitä vaarallisina, vaan monessa mielessä tervetulleina tekijöinä.

Puolueet ovat painostustoiminnan menestykseen todennäköisesti ratkaisevasti vaikuttavia tekijöitä. Vain kahden pääpuolueen kilpailu aiheuttaa sen, että erityisten etujen edustajat eivät löydä näistä puolueista tarpeeksi täsmällistä puolustajaa itselleen, jolloin omien painostusjärjestöjen perustaminen ja toiminta käyvät tarpeellisiksi. Jos nämä puolueet vielä menettävät erityiset luonteenomaiset piirteensä, kuten Britanniassa väitetään käyneen, silloin painostusryhmät pääsevät vaikuttamaan politiikkaan erittäin paljon.

Mutta tällaisessa todistelussa on ainakin eräissä suhteissa menty liioitte-luun. Esimerkiksi etupoliitisten ryhmien vallan kasvu on varmaankin viime vuosina näyttänyt suuremmalta kuin todellisuudessa on asianlaita. Aatepoliittiset ryhmät taas näyttävä melko hyvin soveltuvan edustuksellisen hallituksen traditionaaliseen kaavaan vapaaehtoisina eliminä, jotka pyrkivät vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen. On myös muistettava, että parlamenttipuolueiden johtajat voivat, jos haluavat, hillitä painostuspolitiikan liiallisuutta. Suurten ongelmien ollessa esillä hallitus valmistautuu käyttämään enemmistöään parlamentissa saavuttaakseen päämääränsä, ja usein sattuu, että tällaisia peruskysymyksiä ei ollenkaan käsitellä neuvotteluissa painostusryhmien kanssa.

Joskus otaksutaan, että »vahvat» puolueet merkitsevät »heikkoja» painostusryhmiä ja että brittiläistyylinen puoluehallitus on ryhmäpolitiikan vihollinen. Ja tätähän osoittaa nimenomaan puolueen kyky sitoa parlamentti-

edustajansa äänestämään tiettyä kantaa. Mutta jos »vahva» puolue voi tällä tavalla torjua ryhmävaatimukset, niin voi se myös tehokkaammin mukautua niihin. Mitä suurempi koheesio puolueella on lausunnoissaan ja toiminnassaan, sitä tehokkaammin se voi etsiä ryhmäkannatusta. Se voi valvoa, mitä lupauksia tehdään sen nimissä, ja tehtyään ne se voi antaa tarvittavan määrän lainsäädäntölaitoksen ääniä lunastaakseen ne. Pelkkä »vahvan» puolueen rakenteellinen todellisuus ei kerro, mikä ryhmien osa tulee olemaan. Kun muut sopivat ehdot tiedetään, brittiläistyylinen puoluehallitus voi olla hyvin suopea sellaisen politiikan lisääntymiselle, jossa tiukasti kilpailevien puolueiden »tarjousten tekeminen» kuluttajaryhmille on pääasiallisena piirteenä.²⁴

LÄHDEVIITTEET

¹ Nousiainen, Jaakko, Suomen poliittinen järjestelmä, toinen uudistettu painos, Porvoo 1963, s. 110.

² Sipponen, Kauko, Intressegrupperna som forskningsobjekt, Nya Argus n:o 5, 1958, s. 78. — Myös käsite »lobby» on saatu Atlantin takaa, ja se merkitsee suoraa kanssakäymistä lainsäädäntölaitoksen jäsenten tai muiden virkamiesten kanssa, joten se on painostustoiminnan eräs tapa.

³ Nousiainen, mt. s. 110.

⁴ Chambers, F. P., Interest Groups and Foreign Affairs, The Year Book of World Affairs 1954, London, s. 221—227 ja 239.

⁵ Beer, Samuel H., Pressure Groups and Parties in Britain, The American Political Science Review n:o 1, 1956, s. 1—4.

⁶ The Political Quarterly n:o 1, 1958, Notes and Comments s. 1.

⁷ Davis, Morris, Some Neglected Aspects of British Pressure Groups, Midwest Journal of Political Science n:o 1, 1963, s. 42—53.

⁸ The Political Quarterly n:o 1, 1958, Notes and Comments s. 1.

⁹ McKenzie, R. T. Parties, Pressure Groups and the British Political Process, The Political Quarterly n:o 1, 1958, s. 11—12. — Teljo jakaa painostusryhmät samojen perusteiden mukaan kahteen luokkaan, joista hän käyttää nimityksiä »etupoliittiset» ja »aatepoliittiset» painostusryhmät. Teljo, Jussi, Painostusryhmät ja painostuspolitiikka, Sosialistinen Aikakauslehti n:o 11—12, 1953, s. 416—17.

¹⁰ Millet, John H., The Role of an Interest Group Leader in the House of Commons, Western Political Quarterly n:o 4, 1956, s. 916. Potter, Allen, British Pressure Groups, Parliamentary Affairs n:o 4, 1956, s. 421, Potter, Allen, Attitude Groups, The Political Quarterly n:o 1, 1958, s. 73—5, sekä Self, Peter — Storing, Herbert, The Farmers and the State, The Political Quarterly n:o 1, 1958, s. 17.

¹¹ McKenzie, mt. s. 15—16.

¹² Finer, S. E., Interest Groups and the Political Process in Great Britain, Interest Groups on Four Continents (ed. by Henry W. Ehrman), Pittsburgh 1958, s. 124—25.

¹³ Stewart, J. D., British Pressure Groups, Their Role in Relation to the House of Commons, Oxford 1958, s. 43—45 ja 49—51.

¹⁴ Finer, S. E., Anonymous Empire, A Study of the Lobby in Great Britain, London 1958, s. 31.

-
- ¹⁵ Guttsman, W. L., *The British Political Elite*, London 1963, s. 338—39.
- ¹⁶ Potter, Allen, *Organized Groups in British National Politics*, London 1961, s. 207—9.
- ¹⁷ Allen, V. L., *Trade Unions and the Government*, London 1960, s. 306—8.
- ¹⁸ MacKenzie, W. J. M., *Pressure Groups in British Government*, *British Journal of Sociology* n:o 2, 1955, s. 144—45.
- ¹⁹ Stewart, mt. s. 123—24.
- ²⁰ Dowse, Robert E. — Smith, Trevor, *Party Discipline in the House of Commons*, *Parliamentary Affairs* n:o 2, 1963, s. 164.
- ²¹ McKenzie, mt. s. 13.
- ²² Eckstein, Harry, *Pressure Group Politics, The Case of the British Medical Association*, London 1960, s. 17.
- ²³ Beer, mt. s. 11.
- ²⁴ Beer, Samuel H., *Modern British Politics, A Study of Parties and Pressure Groups*, London 1965, s. 351.
-